

Valtiovarainministeriö

Asia: VN/5770/2023

Lausuntopyyntö luonnoksista kaivosmineraaliverotukseen liittyviksi asetuksiksi

Terrafame kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksista kaivosmineraaliverotukseen liittyviksi asetuksiksi.

1. VNA kaivosmineraaliveron verotusarvojen perusteena sovellettavista hintatiedoista:

Terrafamen intergroitu, ainutlaatuinen ja energiatehokas tuotantoprosessi kaivoksesta akkukemikaaleihin sijaitsee yhdellä ja samalla tuotantoalueella Sotkamossa. Uuden akkukemikaalitehtaan päätuote on nikkelisulfaatti, jonka tuotantokapasiteetti vastaa noin miljoonan sähköauton tarpeita vuosittain. Lisäksi yhtiö tuottaa pienempiä määriä niin ikään akkukemikaaleina käytetävää kobolttisulfaattia. Puolituotteista volyymliltään merkittävä tuote on sinkkisulfidi, lisäksi yhtiö tuottaa pieniä määriä myös kuparisulfaattia. Vuoden 2024 puolivälistä alkaen suunnitelmassa on ottaa talteen myös uraania.

Valtioneuvoston asetusluonnoksen mukaan kaivosmineraaliveron 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuna nikkelin (Ni), sinkin (Zn) ja kuparin (Cu) hintatietona sovellettaisiin London Metal Exchange-metallipörssin ("LME") päivittäistä päätöshintaa.

Terrafame haluaa kiinnittää jo kaivosmineraaliveron lainvalmisteluvaiheessa metallien hintamekanismeista lausumansa seikkaan, jonka mukaan LME-hinta on alttiina hintaspekuloinnille. Kevään 2022 aikana nikkelin LME-hinta nousi kolmen päivän aikana 270 prosenttia ja kipusi yli 100 000 usd/t. Markkinahäiriö johtui merkittävistä spekulatiivisista nikkelin lyhyistä positioista sekä nopeasta vakuusvaatimusten kasvusta ja ns. short squeeze-ilmiöstä, jotka yhdessä laukaisivat nikkelin LME-hinnoissa voimakkaasti nousseen hintakierteen. Kaupankäynti LME:ssä jouduttiin poikkeuksellisen markkinahäiriön vuoksi keskeyttämään ja myöskään fyysistä kauppaa ei mainitulla hinnalla tehty.¹

Epävakaa kaupankäynti onkin johtanut siihen, että mainitun markkinahäiriön jälkeen, nikkelin LME-hinta ei ole enää vastannut maailmanmarkkinahintoja.² Kuvaavaa on, että nikkeliä korkeamman jalostusasteen

¹ Independent Review of the Events in the Nickel Market in March 2022, Final Report, January 2023, LME Group conducted by Oliver Wyman

² Kts. esim Financial Times 14.12.2022, Traders warn LME nickel benchmark disconnected from global market ja Arvopaperipörssi 24.2.2023, Skandaalien ryvettämä Lontoon metallipörssin nikkeli kauppa on saamassa kilpailijan

omaavan nikkelisulfaatin CIF North Asia hinta oli esimerkiksi 25.6.2023 Platts S&P Global julkaiseman markkinaseuran mukaan alempi kuin nikkelin LME-hinta.³

Nikkeli on poikkeuksellisen volatiliteetti kaivosmineraali, joka on alttiina äärimmäisille ja nopeille hintavaihteluille. Vaikka verotusarvo määritetään hintatietojen aritmeettisena keskiarvona kalenterivuoden pituiselta tarkastelujaksolta, voi se johtaa siihen, että yhdessä metallipörssissä tapahtunut hintaspekulointi vääristää kyseisen pörssin noteeraamaa hintaa ja siten myös kaivosmineraaliveron verotusarvoa sekä kaivosmineraaleista suoritettavan veron määrä. Näin erityisesti, mikäli verotusarvon perusteena sovellettava hintatieto perustuu ainoastaan yhden metallipörssin hintaan.

Terrafamen käsityksen mukaan LME-hinta ei kuvaa parhaalla tavalla nikkelin maailmanmarkkinahintaa. Nikkelillä käydään kauppaa esimerkiksi myös Sanghain, Kiinan ja Intian pörsseissä. Terrafame katsoo, että maailmanmarkkinahintaa laskettaessa tulisikin huomioida mahdollisimman kattavasti kaikista edellä mainituista markkinapaikoista saadut julkiset hintatiedot.

Nikkelin LME-hinta ei vastaa myöskään sitä markkinahintaa millä nikkelin fyysistä kauppaa tosiasiaassa tehdään ja minkä kaivosyhtiö voi markkinoilta saada. Raaka-ainepörssien ja niissä noteerattujen hintojen merkitys fyysisen metallikaupan referenssihintoina ainoastaan suuntaa antava ja ne edustavat pitemmälle jalostetun, yleensä metallisulaton lopputuotteen hintaa, ei yksittäisen kaivoksen rikasteen tai puolituotteen hintaa. Terrafamen käsityksen mukaan metallipörssien noteeraamassa hinnassa tulee huomioida rikasteen arvoa kaivosmineraalin louhijalle kuvaava ns. arvokerroin ("Payable factor"), joka on esimerkiksi Platts S&P Globalin mukaan nikkelin kohdalla 72 prosenttia.⁴ Tällöin nikkelin maailmanmarkkinahinta saataisiin kertomalla edellisessä kappaleessa kuvattu useista nikkelin markkinahintatiedoista laskettu hinta luvulla 0.72.

2. VNA oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Terrafamen ainutlaatuinen tuotantoprosessi jakautuu neljään prosessivaiheeseen: louhinta- ja malminkäsittelyprosessiin, bioliuotusprosessiin, metallien talteenottoprosessiin ja akkukemikaalien jalostamisprosessiin. Noin viisi vuotta kestävässä bioliuotusprosessissa mikrobit irrottavat metallin malmista, mutta varsinaisessa talteenottoprosessissa metallit erotetaan tuotantoliuoksesta.

1.6.2023 voimaan tulleen uudistetun kaivoslain 6 §:n d kohdan mukaan kaivostoiminnan yleisenä periaatteena on sen varmistaminen, että kaivostoiminnan kaikissa vaiheissa hyödynnetään kaikki alueella tavatut kaivosmineraalit, jotka ovat teknistaloudellisesti hyödynnettävissä

Päätuotteidensa nikkelisulfaatin ja sinkkisulfidien lisäksi Terrafame ottaakin talteen kaivoslain yleisten periaatteiden mukaisesti pienissä määrin kaivosalueelta tavatun kuparin, koboltin ja tulevaisuudessa uraanin.

Valtioneuvoston asetusluonnoksen mukaan kaivosmineraaliverolain liitteessä tarkoitettujen kaivosmineraalien osalta verovelvollisen on muun muassa sisällytettävä kirjanpitoonsa tiedot rikastuksen toimitettujen kaivosmineraalien määrästä (*rikastamon syöte*), metallipitoisuuksista ja rikastuspaikasta sekä ajankohdasta, jolloin ne toimitettiin ensimmäisen kerran rikastettavaksi.

³ Platts S&P Global, Commodity Insights, Metals Daily, Reprint:Volume 11/Issue 339/ May 26, 2023

⁴ Platts S&P Global, Commodity Insights, Metals Daily, Reprint:Volume 11/Issue 339/ May 26, 2023

Kaivosmineraaliveroa koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen HE 281/2022 mukaan rikastukseen toimittamisella tarkoitettaisiin ajankohtaa, jolloin kaivosmineraalin käsittely aloitetaan sellaisessa tuotantovaiheessa, jonka tarkoitus on erottaa malmista siihen sisältyvät metallit.

Mikäli rikastukseen toimittamisella tarkoitettaisiin sitä ajankohtaa, kun esimerkiksi kuparia sisältävä kaivosmineraali toimitetaan bioliuotusprosessiin, johtaisi se siihen, että Terrafamen louhimasta kuparista kannettava kaivosmineraalivero ylittäisi Terrafamen jalostamisprosessin jälkeen kuparisulfidista saaman hinnan. Kuparin efektiivinen veroaste olisi siten yli 100 prosenttia.

Lisäksi Sotkamon malmiesiintymän sisältämä uraanipitoisuus ei merkittävästi ylitä Suomen maaperässä keskimäärin esiintyvää pitoisuutta, eikä se missään mielessä ole uraanimalmi, jolla olisi itsenään arvoa. Vero ei voi kohdistua metalliin tai mineraaliin, joka poistetaan rikasteesta tai välituotteesta päätuotteen laadun varmistamiseksi, tai metalliin ja mineraaliin, jota ei teknisesti pystytä talteen ottamaan tuotteeksi tai suojelullisista syistä poistetaan erillisenä jakeena ja aiheuttavat lähinnä lisäkustannuksen toiminnan harjoittajalle.

Terrafame katsoo, ettei rikastettavaksi toimittamista voida määritellä hallituksen esityksessä kuvatulla tavalla, vaan rikastettavaksi toimittaminen tulee määritellä valtioneuvoston asetuksessa siten, että rikastamiseen toimittamisella tarkoitetaan ajankohtaa, jolloin kaivosmineraalin käsittely aloitetaan sellaisessa tuotantovaiheessa, johon toimitettu kaivosmineraali on kaivoslain 6 §:n d tarkoittamalla tavalla teknistaloudellisesti hyödynnettävissä. Terrafamen louhiman kuparin osalta rikastamiseen toimittamisella tarkoitettaisiin tällöin ajankohtaa, jolloin tuotantoliuos toimitetaan edellä kuvattuun metallin talteenottoprosessiin.

Lisäksi Terrafame katsoo, että veropohja tulee kohdistua kaivoksen päätuotteisiin, jotka muodostavat malmiesiintymän todellisen arvon, eikä niitä tule ulottaa mineraaleihin tai metalleihin, jotka eivät ole teknistaloudellisesti talteen otettavissa tai muodostavat vain marginaalisen taloudellisen potentiaalin.

Sotkamassa 2.6.2023

Joni Lukkaroinen
Toimitusjohtaja
Terrafame Oy

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 3 pages before this page

Dokumentet inneholder 3 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 3 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 3 sider før denne side

Detta dokument innehåller 3 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende